

litarizálása csakis a tudomány hasznára válhat, sőt általa a tudomány még politikai jelentőségre is szert tehet, mert például bizonyos hiányzó nyersanyagok pótlékainak feltalálása sürgössé válik. Fenn áll ugyan némi veszedelem, hogy csak a haditechnika által irányított kutatás részesül majd kellő támogatásban és a „tisztá” kutatást elhanyagolják; azonban ez a veszedelem elhárítható, mert az államférfiaknak be kell látniok, „hogy a technika a tudomány után halad és nem fordítva” és hogy a tisztán tudományos fizikai kutatás már eddig is rengeteg olyan anyagot halmozott fel, melynek rendkívüli jelentőségű haditechnikai felhasználása még csak a jövő kérdése. És most kapunk egy kis izelítőt az u. n. magfizikából, melyet az Isten is hadicélokra teremtett. Az atom főtömegét kitevő pozitív elektromos töltésű „mag” (melyet a százezerszer nagyobb átmérőjű negatív töltésű „felhő”, vagy „burok” vesz körül, az elektronok birodalma) u. n. kémiai hatások számára megközelíthetetlen; de ha átalakulási folyamaton megy át, mint a radioaktivitásnál vagy ma már mesterséges beavatkozásra is (atombombázás), akkor az így létrejött elemváltozással olyan roppant energiaátalakulások mennek végbe, amelyekhez képest a szokásos kémiai energiáink eltörpülnek. Tehát a kutatás az atommagban felfedezte a jövőendő *robbanóanyagot*, „melyhez képest minden mai ártatlan játékszer.”

Kényesebb lelkiismeretek tökéletes megnyugtatóására, tudósoknak, akik aggódnak, hogy találmányukkal még kegyetlenebbé teszik a háborút, szerző egy kis világpolitikai: és fegyvertechnika-történeti felvilágosítással is „szolgál. Elsősorban: a Harmadik Birodalom „százszázalékos békeakarattól” van áthatva. Másodsorban: „a történelem tapasztalati anyagának kimutatás szerint a háború a történelmi új alkotások keresztülvitelének normális formája...” Harmadszor: a fegyvertechnika fejlődése „teremt meg a rendezett békeállapotok stabilizálását ... s nem a pacifista propaganda.” A háborúra alapozott tudomány tehát a legnemesebb célt követi: a „világot átölelő hatalmi koncentráció” uralmának előkészítését, amely egyébként — Spengler szavaival — imperium-mundi is lehet, világuralom egy kézben, mely esetben szerző bizonyára a Harmadik Birodalomra gondol) „amely maga részéről a rend és béke bekövetkezendő legnagyobb stílusú állandósításának reálpolitikai előfeltételeit képezheti.”

Ime az áldásthozó és termékeny nemzetiszocialista fizika!

Szerb György

TAVASZI PARLAMENT ÉRSEKIJVÁROTT

1. Az év elején Pozsonyban megalakult *Magyar Kisebbségi Társaság* megbeszélésre hívta Szlovenszko minden magyar kulturszervezetét. A megbeszélést Tavasz Parlament-nek nevezte el a cseh fiatal értelmiség Ifjúsági Parlamentjének analógiájára. A parlamenti meghívókat elküldték az összes jelentős kulturszervezeteknek, de kifejezetten kizárták a politikai pártokat, azok vezetőit, az aktív politikusokat és a pártok kulturpolitikai csoportjait. Ezzel az intézkedéssel el akartak oszlatni a rendezők minden esetleges gyanút, másrészt ki akarták küszöbölni a kisebbségi életben oly nagy mértékben megnövekedett politikai befolyást a megbeszélésekből. Ez az elővigyázatosság helyesnek bizonyult, mert bár a legjelentősebb régi kulturegyesületek alig jelentek meg, részt vett a kongresszuson a fiatal magyar értelmiség minden árnyalata. Tarka gyülekezet, amit az elnevezés alapján nem éppen jogtalanul szólított Szombathy Viktor, a Szemke orszá-

gos titkára *Tiszteli Háznak*. Ez a parlamenti jellegű összetétel lepte meg a figyelmet legjobban s a megbeszélések folyamán a meglepetés még csak fokozódott. A ritka és furcsa eseményt, hogy a különböző szellemi irányzatok képviselői közös kulturösszejövületen találkoztak, betetőzte az érdeklődésnek és megértésnek olyan megnyilvánulása egymással szemben, amelyet a magyar szellemi életbein eddig még nem tapasztaltunk. Ideológiai ellenségek megtapsolták egymást, kölcsönösen fölesküdték a kisebbségi népvédelemre és közös erővel elhallgattatták az agresszív jobboldali békebontót.

Az érthetetlen jelenséget a közvetlen körülmények csak részben magyarázzák meg. A Magyar Kisebbségi Társaság fiatal szervezet, a Tavaszai Parlament volt első rendezése. A megalakulás zavaros volt, inkább nagy jelszavak hangzottak el, mint komoly program. A haladó szellem hangoztatása kissé határozatlan volt, sokan politikai álarcnak minősítették a tudományos szervezetet. A Társaság megszervezői azt hirdették, hogy a néhai *Sarló* elejtett törekvéseit magukévá teszik, de ebben sokan a régi sarlósok közül sem bíztak. A hivatalos jobboldal a régi recept szerint kétségbe vonta a szervezők őszinte magyarságát, — egyszerűen a Tavaszai Parlament nagyon nehéz körülmények és rossz előjelek között jött össze s talán éppen ez a bizonytalanság és a határozott célkitűzések hiánya tette lehetővé az előítélet nélküli találkozást.

A Parlament két napig ülésezett. A megnyitást közvetítette a pozsonyi rádió, ami szintén rendkívüli eset volt, amennyiben független, jelentős magyar kultúresemény ezuttal jutott először a rádió útján a nyilvánosság elé. A megnyitást, az üdvözléseket és az egész első napi megbeszélést szinte meghatott hangulat jellemezte. A népvédelem, a jogtalanság és erőszak elítélése, a haladó magyarság, a több szociális igazság vágya, valamennyi felszólaló szavaiban megmutatkozott. Igaz, hogy sokkal tovább nem is jutott a parlament. A kulturélet megszervezésének kérdésében meglehetősen terméketlen vita fejlődött ki: fölmerült a terv, hogy meg kell teremteni az összes csehszlovákiai magyar kulturszervezet egységét, amely közös népvédelmi szervezkedést tenne lehetővé az asszimiláló törekvésekkel szemben. Gyakorlatilag ez helyi kulturszervezetek koalícióját jelentené minden olyan esetben, amikor valamely kulturkövetelés támogatására volna szükség. A közös szervezetek megteremtésének eszméje nem talált nagy tetszésre a kongresszus résztvevői között, viszont a helyi kulturkoalíciók megszervezését mindenki helyeselte, olyannyira, hogy a végén rezolúcióba is került.

Érdekesebb és mozgalmasabb volt a parlament második napja. A szlovén nyelvű magyarság kulturpolitikai kérdéseinek fölvetése ideológiai vitát támasztott s a kisebbségi testvériesülés édes hangulatába belerontott az új világtörekvések vihára. A Korunkban már szóváltott Gömöri Diéta egyik képviselője ismertette mozgalmuk irodalomkritikai felfogását. A fajelmélet és ellenforradalom elvei azonban senkire sem hatottak és a támadó ideológia lesújtó bírálatban részesült. A fajtisztaság, a faji elzárkózás, az asszimilálás, a kereszténység, a demokrácia, a kisebbségi jövő problémák merültek fel a kiborult vitában s az előadót kivéve, senki sem akadt, aki valamely formában nem utasította volna el a nyilvánvalóan göbbelsi propagandából táplálkozó irodalomszemléletet. A különböző kritikák egymásután kimutatták, milyen mértékben logikátlan, tudománytalan, keresztényellenes és antihumanista ez a gondolatmenet, amely azonfelül, hogy elentétben áll a legszebb magyar szellemi hagyományokkal a kisebbségi magyarságra nézve végzetessé válható elveket tartalmaz. Farakas István gyöngye védekezése és önigazolási kísérlete teljessé tették

álláspontjának vereségét, mivel állításait részben visszavonta és módosította. Így véglegessé tette a haladó szellem győzelmét, anélkül, hogy a parlament egységét megbontotta volna. Mindenki számára világossá vált ugyanis, hogy ezek az elvek a gyakorlatban a kisebbség megsemmisítésével volnának egyértelműek, amiből további következtetésként azt a tanulságot vonták le a parlament résztvevői, hogy kis népek, néptörödékek és kisebbségek fönmaradását kizárólag a demokratikus társadalmi irányzatok biztosíthatják. Ennek a fölismerésnek hatása alól ezután nem is tudott a parlament fölszabadulni. Amikor pedig a munkáskulturszervezetek képviselője a magyar haladó szellemi hagyományok vállalásával a kisebbségi népvédelem eszméjét is teljes egészében magáévá tette, tomboló lelkesedés vett erőt a legkülönbözőbb világnézetek képviselőin. Joggal zárhatta be Bólya Lajos dr., a Magyar Kisebbségi Társaság igazgatója büszke öntudattal a parlament ülését. Elégtelen szervezés és előkészítés ellenére kitűnő eredményt ért el a Kisebbségi Társaság elő nyilvános akciója. Ha gyakorlati eredményei egyelőre nem is lesznek, akkor is nagy jelentőséggel bír az a tény, hogy a csehszlovákiai magyarság kulturszervezeteinek első közös összejövetelén hajótörést szenvedett a reakció és az elvi ellenfeleket is meghajlásra kényszerítette a haladó szellem. A Sarló megszűnése óta ez az első közéleti jele annak, hogy a szlovenszkói magyar szellemi élet nem vesztette el kapcsolatait az új társadalmi törekvésekkel.

H2. Az új, ami a Tavaszi Parlamentben kialakult, nem csupán az volt, hogy a munkásság a polgárságnak kezet nyújtott a kultúra védelmének és építésének közösségében, hanem az a tény is, hogy ezt a munkára nyújtott kezet el is fogadták. Ebből adódott a konferencia által felvetett lehetőségek egyike: a kulturális egységfront. Valamelyik felszólaló azt mondta, hogy a kultúra vetület. Ha ezt a megállapítást elfogadjuk, úgy egész bátran kimondhatjuk a tétel igazságát: a kultúra, mint felülépitmény a társadalmi életet vetíti elénk, akkor a kultúregység a népi egység óhajának a vetülete. A népi egység pedig új, széles alapot biztosít a kultúra védelmének és építésének küzdelmében.

orvátth Ferenc

Az új út a kulturális egységfront biztosítása, ha kell a népi egység megteremtése útján. Lehet, hogy ezt a megállapítást sokan félre fogják magyarázni és céljaink mögött bizonyos érdekeket fognak kutatni. Világos, hogy ezek után szükségessé vált a munkásság álláspontjának ismeretése nemcsak a konferenciához, de az ebből adódó következtetéshez és a lehetőségek kihasználásához.

Már a Parlamentben szóltunk azokról az okokról, helyesebben adottságokról, amik megmagyarázták az ottani megjelenésünket. Kiemeltem, hogy mi a kulturértékeket nem vetjük el. A kulturértékek elvetése a „barna láng” jelszava és lényege, de nem a miénk. Mi nem vagyunk szellemgyilkosok. Nekünk pontosan megfogalmazott tételeink vannak a kulturáról, annak megvédéséről, átmentéséről, építéséről. A tételek között pontos értékelést találjuk a nemzeti kulturáknak, természetesen a nemzeti adottságok figyelembevételével. Ezek az okok teszik ténnyé azt, hogy a munkásság nemcsak a Parlamentben, de az egész magyar kulturfejlődésben elfoglalja a maga helyét és munkakötelezettségét. Világnézete nemzetközi volta mellett nem tagadja és nem is tagadhatja magyar voltát. Magyar anyanyelve van, magyarul ír és olvas. Kulturájának leg-
elemibb követelményeit magyarul csinálja. Ez azonban nem elég. Szükséges annak a megismerése, hogy valamit magyarul csinálni és magyar nyelven csinálni — nem jelenti mindig ugyanazt. Világnézetünk sokak előtt talán csak Petőfit és Adyt iparkodik a mi számunkra elfogadhatóvá tenni. Ez

tévedés. Kulturánk a hagyományos kultúra örökségén épül fel. Átvesszük, és ahol erre szükség van, átmentjük ezt a kulturát a maga teljességében. Ezert van az, hogy mi nemcsak a forradalmi Petőfit és a többieket vesszük át és valljuk kulturértékünknek, de a nemzeti Petőfit, Adyt, Berzsenyit és a magyar irodalom és szellem valamennyi klasszikusának alkotó-sát osztályunk közös kulturkincsének tudjuk.

Éppen a Tavaszi Parlament volt az a fórum, ahol kisebbségi viszonylatban megvilágíthattuk kulturánk viszonyát az egész magyar kulturához. Éppen a Tavaszi Parlament volt az, ahol ennek a megértése, felismerése felszínre hozta azt a lehetőséget, megteremtette azt az új utat, amin a munkásság szorosabb kapcsolatát tette lehetővé a magyarság szellemi munkájának kisebbségi *építésében*. Ez az út nemcsak annyiban új, amennyiben azt ujjak látták az ott megjelentek, de új út ez azért is, mivel éppen mindkét oldalról kijelölték ezt a szellemiség itteni, képviselői. *Schubert Tódor* mondta: „... az írók ne csak a munkásról és parasztról, de a munkásnak és parasztnak is írjanak!” *Fejér István* pedig a munkás-kulturregységek részéről együttműködésre szólította fel az írókat. Ennek az együttműködésnek a követelményét *Peéry Rezső* tudatosította azzal, hogy az írónak a való életet kell ismerni, ha használható és értéket akar teremteni.

Az út világos és járható. Csak az kell hozzá, hogy úgy Schubert, Fejér és legfőképpen Peéry szavai tényekké igazolódjanak.

*

Ha az utak egybefolyásáról beszélünk, akkor világos értelmezést kell adni a dolgoknak. *Alapy Gyula* dr. érthetően rámutatott a kulturánkat fenyegető veszélyre. Ez a veszély — a barna láng — egyaránt veszély a katolikusknak, demokratának, szocialistának. Két-három különböző úton indultunk el, hogy a szellemgyilkolás valósága előtt utaink egybefolyanak. Ez az út azonban nem lehet sem egyik, sem másik eddig járt út. Új utat kell építeni, amibe egybefolyik valamennyi eddigi út. Az új út a kulturvédelem útja.

Nemzeti kulturánk megmentése nem járna sikerrel, ha nem látnánk meg azokat az okokat is, amelyek ennek a kisebbségi magyarságnak kulturfejlesztését megakasztják. Itt igazolódik a magyarságnak, mint kisebbségnek a szerepe a nemzetiségi kulturvonalon. Arról van szó, hogy éppen, mert kisebbség vagyunk, kulturánk kialakítására és a még meglévő, de omladozó kulturromjaink megmentésére magunk biztosítjuk a kulturfejlesztés alapját. Mert a kisebbségi nemzet, ha nem tudja megfelelően kifejleszteni új kulturáját és csak a régi romokon kesergeti el sirárait, menthetetlenül elpusztul. Kisebbségi kulturánk pedig éppen elég sok támadásnak, sőt marakodásnak van kitéve. Nem elég az, hogy lesz egy szellemi élcsapat, amelyik a maga elgondolásában építi kulturáját, ha nem lesz kisebbségi nemzet, amelyik azt fel is tudja használni. Éppen a kultúra területe az, ahol a csehszlovákiai magyar kisebbség egyik vereségét a másik után szenvedni el. Éppen a kisebbségi nemzet az, amelyik e vereségek következtében sorvad. Jól mondta *Bólya Lajos dr.* a Parlament megnyitó beszédében: „Kulturánkkal élünk vagy halunk”. Összefogásra van szükség sorvadó kulturánk megmentésére. Új rétegek beáramlására van szükség, hogy ez a munka eredményes legyen, olyan rétegekre, amelyek eddig csaknem teljesen ki voltak rekesztve a kisebbségi kulturamunkából. Most ezek a rétegek eljöttek, utat építettek és az utra léptek, hogy a kisebbség kulturájának elsorvadását megakadályozzák. Talán különös lesz sokak előtt, hogy éppen a nemzetközi világszemléletű munkásság az, amely ezért harcol. Nézzon azonban mélyebben a dolgok mögé és meg fogja találni

ebben a lépésben az internacionalizmus nemzetiségvállalásának az értelmét. Csak **úgy** tudunk igazán nemzetközi kulturát építeni, ha az alapot, a nemzeti kulturát megvédjük nemcsak a magyar, de valamennyi nemzeti-ségi vonatkozásban. (Háber Zoltán.)

3. *A Tavaszi Parlament jó ügyéért.* Szlovenszkó művelődési életében sok ígérő elindulási és korai elvetélést éltünk meg az elmúlt esztendőök folyamán. A haladó kulturerek makacs egységtörekvése egyre újabb kezdeményezésekkel rohamozza a minden vonalon túltengő partikularizmust. Ennek tudható be a most már nyilvánvalóvá lett átcsoportosulás a kulturális élet egész területén. A következő haladás ma Csehszlovákiában *Magyar Nap* címmel napilappal rendelkezik, amelynek tárca és kulturpolitika rovatában az alkotó értelmiség legfőbb szintű haladó képviselői megnyilvánuláshoz juthatnak.

A haladó elemek súlyának növekedése jut kifejezésre abban a tanácskozásban is, amelyet husvét napjaira, *Tavaszi Parlament* elnevezéssel, Érsekújvárra hívott egybe a nemrégiben alakult *Magyar Kisebbségi Társaság*.

A rendezésre szánt idő rövideje folytán, sajnos csonkparlamentről kell beszélnünk. Ezzel a ténnyel szemben ezért kissé túlzottnak kell tartanunk a határozathoz fűzött záradékot. Itt a következőket olvashatjuk: „a T. P. az utókor számára szükségesnek tartja **annak** a történeti jelentőségű mozzanatnak a leszögezését, hogy a szlovenszkói magyarság kisebbségi életében tizenét esztendő után a T. P.-ben sikerült csak lelkes, közös magyar kulturfrontba összehozni a szlovenszkói magyarság eddig egymástól távol **álló Tétegeit**: a polgári középosztályt és a magyar munkásságot”. Bármennyire érthetővé is teszi a tanácskozás lelkes hangja ezt a bizakodást, egyelőre nem jelent tényleszögezést. Rá **kell** mutatnunk erre, ahogy elfelejtjük: a parlament csak lépcsőfok volt, amely meghozhatja ezt az egymásratalálást, amennyiben helyes **utat** követ eléréséhez. De a parlament összeülése túlértékelés nélkül is olyan tény, amelynek a legnagyobb figyelmet **kell** szentelnünk. Ennek tisztultabb síkján mozog ugyanis a csehszlovákiai magyarság művelődésének haladó szellemű elmélyülése.

A T. P. tanácskozásait mindenekelőtt a mérséklet és önuralom jellemezte. Ez volt az **ereje** és gyengesége. Ereje, mert lehetővé tette, hogy olyan ellentétes kulturtörekvések képviselői találjanak utat egymáshoz, egyelőre csak a zöld asztalnál, mint a keresztény világszemléletet valló *Prohászka-körök* **meg** a következősen haladó *Műhely*, pozsonyi kulturszervezet. A parlament egységesen lépett fel a nyíltan kulturfasiszta szint vallott Egyenes Utan mozgalom képviselőjével szemben. Gyengesége, mert az adott körülmények közt **nem** vezetett a hirdetett „egységes magyar” kulturcélkitűzések haladó mederbe tereléséhez. Ebben pedig **már** adva vannak a meddőség és elfajulás csirái.

Helyesnek kell tartanunk az egység érdekében tanusított mérsékletet. Helyes, hogy erőteljesen domborították ki azokat a elemeket, amelyek ezeket az ellentétes törekvésű alakulatokat párhuzamos munkára vezethetik. Ezzel szemben helytelen volt teljes hallgatással mellőzni azokat a **még** számosabb momentumokat, amelyek elválasztják. Az elhallgatással ugyanis **nem** szűnnek **meg** létezni és hatni. Nem szűnnek **meg** ellentétes irányba vonzani és taszítani kulturális életünket. Megvitátásuk talán jótékony kiegyenlítődésekhez vezetett volna.

Ezért nyílt kérdés, vajjon az önmérséklet **nem** lépte-e túl azokat

a határokat, amelyeken belül még eredményes, a reális életbe átültethető elhatározások születhetnek? Félő, hogy igen.

Megmutatták ezt azok a kommentárok is, amelyek a T. P.-tel kapcsolatban láttak napvilágot a különböző irányzatú sajtóban. Míg a haladó lapok ilyen értelemben magyarázták a tárgyalás anyagát, *Darvas János* a Prágai Hírlap vezércikkében így ír: a parlament „szükségszerű fejlődési fok a kisebbségi magyar nép nemzeti fejlődésében: az osztályalapról a népi alapra helyezkedés magasabb foka... Öröm, mert a magyar kultúrközösséghez való tartozás tudata végre behatolt abba a néprétegbe, amely eddig nemzetietlen és nemzetellenes dogmák fogságában volt és intelem arra, hogy az osztályok közeledését, a magyar testvériség gondolatát, a kisebbségi élet minden terén szolgálnunk kell.” Azon a megbeszélésen, amelyhez ilyen kommentárt lehet fűzni, minden bizonynyal el kellett mosódnia annak, ami minden valódi kultúrközeledés természetes velejárója: magának a haladó gondolatnak. Már pedig a középrétegek meg a „negyedik rend” közeledése épp olyan valóságellenes a haladó gondolat kihangsúlyozása nélkül, mint a progresszív frázisok a „negyedik rendhez” való közeledés nélkül.

Bizonyára nem véletlen, hogy a T. P. terjedelmes határozatában „egységes irányú magyar kulturmunkáról”, „egyetemes európai kulturhorizontról”, „a magyar kultúra egyetemes érdekeiről” olvasunk, de nem tudjuk, milyen kultúrára gondolnak tulajdonképpen. Hasztalan keresünk benne a szerény haladó szót. Ilyképpen tág tere nyílik a képzelődésnek, amely érdekes vitákat szülhet és szült is, de a valóságos élet egymásra csapó ellentéthullámaiban szükségszerűen erőtlenné bizonyult. Nagyon helyesen látta meg ezt a veszélyt *Barta Lajos*: „Ez a törekvés — írja, — talán túl is ment azon, ami egy tanácskozás falain túl az élet uralkodó erőhatásai közt csakugyan lehetséges”.

Hogy mennyire ez a helyzet, azt a T. P. határozata dokumentálja szemléltetetően. Hasztalan keresünk ebben olyan alapot, amely bármilyen laza gyakorlati együttműködés kiindulópontja lehetne.

Az 1. pont szerint „a jelenlevők megegyeznek abban, hogy a meglevő kulturszervezetek függetlenségének teljes fenntartása mellett egységes irányú magyar kulturmunkára van szükség.” A 2. pont „kifejezésre juttatja azt az óhajtást, hogy... a most megtartott összejövetel mintájára időszakonként T. P. elnevezés alatt összejöjjenek”. A 3. pont értelmében „célszerű volna, hogy a jövőben megtartandó T. P.-teket esetről-esetre más-más kulturszervezet készítse elő és hívja egybe.” A 4. pont tárgyilagos állásfoglalásra hívja fel a sajtót. Az 5. pontban a szláv-magyar, a 6.-ban a cseh-szláv-magyar kulturkapcsolatok kiépítését tartja „célszerűnek.” A 7. meg 8. pontban a produktív értelmiség együttműködését és a kultúregyesületek koalícióját ajánlja. A 9.-ben a) felszólítja „a szakképzettséggel rendelkező intellektueket, írókat és művészeket, hogy menjenek ki a szellemi javakat nélkülöző magyar tömegek közé és ott előadások tartásával igyekezzenek a kulturhiányokat pótolni”; b) az írókat, hogy adjanak anyagot a „negyedik rend” kulturszervezeteinek; c) a szlovenszói magyar könyvkiadókat, „hogy azok szabják meg kiadványaiknak árát úgy, hogy azok a szegény munkásság számára is megvásárolhatók legyenek”. Az utolsó pontban elhatározza, hogy brosurában adja ki a parlament tárgyalásának anyagát. Erre a munkára szerkesztőbizottságot választ.

Kulturmozgásról lévén szó, az ideológiai alapok körvonalozása nélkül elgondolni sem lehet azokat a formákat, amelyek közt ezek a határozatok megvalósíthatók volnának. Ki hiheti azt, hogy a Pro-

hászka körök, a Munkásakadémiák vagy a Műhely tevékenysége a T. P. emelkedett hangulatának varázsára minden átminősülés nélkül volna egymás mellé rendelhető? A csehszlovákiai magyarság nemzetiségi létének egyelőre ellentétes alkatelemeiről van itt szó. Csak az haladhat el mellettük optimista felülemelkedéssel, aki annak minden kihatásával nem tud vagy nem akár számot vetni. (Kovács Károly)

UJ MAGYAR FOLYÓIRATOK. A kitűnő *Társadalmi Szemle* kényszerű megszűnése után a magyar haladó szellemi arcvonal minden erőfeszítés ellenére sem tudott az eléje háruult akadályokkal megbirkózni. Közben a társadalmi feszültségek szellemi téren való megnyilatkozásainak levezetésére a „reform-nemzedék” indította be erélyes lendületű szellemi ténykedését. A „reform-nemzedék” lapjaival szemben a mult év elején a csonka évfolyamú *Gondolat* lépett fel. A nagy ívvel indult reform-nemzedék azonban csakhamar visszaesett. Csalódott a „reform-kormányzatban”, mely csak jelszavait sajátította ki, de a reform elképzeléseket beváltatlanul hagyta. A megingott csoportból először *Német László*, a vezér vonult vissza, majd mintegy az utolsó felvonást bejelentendő visszalépett *Zilahy Lajos* is arról a posztról, ahol a „reform-nemzedék” tekintélyét őrizte. Sőt *Sárközi György*, a Válasz hosszabb szerkesztői válság után következő szerkesztője egy az *Uj Szellemi Front* íróihoz intézett nyílt kérdésre a következők megállapítására kényszerült: „Az elmúlt esztendő tanulságai sokunkban megérlelték azt a meggyőződést, hogy a magyarság mai állapotán cincogó és tipegő reformok már egyáltalán nem segíthetnek. Gyökeres átszervezésre van szükség, amelyet csak az öntudatosított magyar tömegek tudnak a politikai hatalom megszerzése útján végrehajtani.” (*Gondolat* II. évf. 3. sz.) Feltételezhető, hogy ezek után az Uj; Szellemi Front válsága világszemléleti tisztázódáshoz vezet, miután a reformok körül tovább felvetődő kérdésekre márcsak olyan válaszok következhetnek, melyek a magyarországi összvalóságot fedik.

A „reform-nemzedéken” kívül álló fiatal magyar szellemiség, a „reform-nemzedék” helyzetének összekuszálódásával szemben legujabban a regresszió elleni egység követelésében és új demokratikus felsorakozásban találta meg a kiállítás alapját s miután sem népi realizmusuk, sem a valóban haladókkal szembeni türelmes humanizmusuk a *Nyugat* vagy a *Válasz* keretei között nem fér el, új tekintélyes folyóiratokkal jelentkeztek.

A valódi realizmus jegyében ez év januárjában a *Gondolat* támadt fel elevenebb, lendületesebb, olvasmányosabb szerkesztésben, a következőt haladók mellett olyan rokonszenvező munkatársakkal, mint *Déry Tibor*, *Hont Ferenc*, *Gelléri Andor Endre*, *Illyés Gyula*, stb. A „Gondolat” munkatársi körének „Népfront-összetétele” azonban hamarosan csorbát szenvedett *Déry Tibor* szerkesztői és munkatársi kiválásával, minek következtében még páran kivonultak a lapból, hogy hamarosan az új-humanisták *Szépszó* című lapjában tűnjenek fel. Ez a kivonulás a legkevésbé sem rendítette meg a *Gondolat* helyzetét, hisz’ a vezető következőt haladó munkatársi csoportot erőteljesen támogatják olyan fiatal magyar írók, mint *Bálint György*, *Pálóczy Horváth György*, stb. A *Vértés György* szerkesztésében megjelenő *Gondolat* különben kifelé Giden és Romain Rollandon keresztül néz, befelé viszont a magyar kérdéseket a népi és munkásrealizmuson keresztül szemléli. (Példa erre *Darvas József* nagyriportja Oroszházáról, vagy *Darvas, Bálint, Forgács, Jahn* kollektívriportja egy budapesti bérházról.) Ami azonban épp az „új-népiesek” és a „reform-nemzedék” munkája következtében különös hiányként tűnik fel a *Gondolat*-ban: a magyar népi kérdések következetes materialista fel-